

Nieuwsflitsen

Nieuwsflitsen is een periodieke uitgave van de heemkunding 'Loon op 't Sandt' Verschijnt minimaal 6 keer per jaar
Correspondentieadres redactie: Castellanie 40, 5175 DD Loon op Zand
Emailadres: nieuwsflitsen@heemkundekringloonoptsandt.nl Jaargang 06. Nr. 07 1 november 2013

In dit nummer onder andere:

☐	Lezing over het kasteel van Loon op Zand op 14 november 2013	pag. 2
☐	Jaar van de Historische Buitenplaats	pag. 2
☐	Leeftijd van 10 miljoen bouwsels in kleur	pag. 2
☐	Impressie van de excursie naar Boxtel op 12 oktober 2013	pag. 3
☐	Herbestemming kerk Oostelbeers	pag. 3
☐	Het Pauluslyceum in Tilburg	pag. 4
☐	Mededelingen voor de leden	pag. 5

33e Jaarboek verschijnt op 9 november

Op 9 november aanstaande presenteert de heemkunding Loon op 't Sandt de 33^e editie van *Straet & Vaert*.

Dit zal gebeuren samen met een presentatie van een collectie foto's van de meisjesschool St. Gerlachus, uit de jaren 1958 - 1968.

Ook zijn een aantal foto's te bewonderen van de buurtvereniging Van Salm Salm en de gouden bruiloften die uitgebreid werden gevierd. Tiny van Iersel-Brouwers besteedt ruim aandacht aan deze gouden bruiloften in dit nummer van *Straet & Vaert*. Leden van de kring kunnen het Jaarboek op deze middag meenemen.

Locatie: Café Brasserie De Kiosk, van 13.30–16.30 uur. Toegang voor alle geïnteresseerden gratis.

Inhoud

Deze drieëndertigste editie, bevat acht rijk geïllustreerde artikelen over diverse onderwerpen. Drie van de acht onderwerpen belichten wij hier nader:

'Leer en schoenen - dat is Loon'

Voor de vierde maal in opeenvolging opent het boek met een artikel uit deze serie. Na Wagemakers, Vromans en Hollandia kozen Jan van Iersel en Jan Vera voor de geschiedenis van lederfabriek Verschuren.

Van Salm Salm

De noordzijde van de Van Salm-Salmstraat heeft in de afgelopen twee jaren een metamorfose ondergaan. Alle in 1923 gebouwde huizen zijn verdwenen onder de slopershamer en de nieuwbouw is bijna voltooid. De bewoners van deze straat waren zeer op elkaar betrokken, het was een hechte buurt. In de periode 1973-2001 bereikten vele echtparen de mijlpaal van hun vijftigjarige huwelijksjubileum en acht van deze gouden bruidsparen vierden het feest met de buurt. De voorbereiding

van de gouden bruiloften door uit buurtbewoners samengestelde feestcommissies leidde in 1974 tot het oprichten van een buurtvereniging. Tiny van Iersel-Brouwers doet verslag van alle feestelijkheden en de inzet van de buurt daarbij, alsmede van de activiteiten van de vereniging De Versierders, die in 2006 werd opgeheven.

Van den Hummel

In *Straet & Vaert 2011* heeft Jan van Iersel de geschiedenis uit de doeken gedaan van de aanslag op de voormalige officier Pieter van den Hummel op 1 januari 1821, de dag waarop hij als opvolger van Jan Cornelis Tijsmans in een bijzondere vergadering van de gemeenteraad als burgemeester was geïnstalleerd. Hij overleefde de aanslag en na enkele maanden was hij van zijn verwondingen hersteld en kon hij daadwerkelijk als burgemeester van Loon op Zand aan de slag. De ervaringen die hij daarbij gedurende de eerste jaren opdeed, zijn het onderwerp van het vervolgartikel 'Burgemeester Van den Hummel aan de slag' in dit jaarboek.

Voor informatie over de vijf andere onderwerpen kunt u de website van de heemkunding raadplegen. www.heemkundekringloonoptsandt.nl

Straet & Vaert 2013 is 155 pagina's dik en kost € 16,50. Het is vanaf maandag 11 november verkrijgbaar bij Primera Flippen, Oranjeplein 24 en bij Benzinstation Christ Wijtvlit, Willibrordusstraat 2b; in Kaatsheuvel bij Bruna, Hoofdstraat 65 en bij Primera Van Wezenbeek, Hoofdstraat 78, en in Waalwijk bij The Readshop, De Els 21.□

Secretariaat heemkunding:

Theo Schroemges, Scorpius 7,
5175 XM Loon op Zand. Tel. 363030. Email:
secretaris@heemkundekringloonoptsandt.nl

Lezing: Het Kasteel van Loon op Zand

De heemkundekring Loon op 't Sandt presenteert op donderdag 14 november 2013 een lezing over het Kasteel van Loon op Zand.

De lezing wordt gegeven door historicus Lauran Toorians, lid van onze heemkundekring.

In 1383 kreeg Paulus I van Haastrecht toestemming van de hertogin van Brabant om in Loon op Zand een kasteel te bouwen. Sinds die tijd kende dat kasteel een bewogen geschiedenis waarbij er regelmatig werd aangebouwd, bijgebouwd en weer afgebroken of veranderd. Het 'Witte Kasteel' zoals wij dat nu kennen is van deze ontwikkeling het voorlopige eindresultaat. Het kreeg zijn huidige vorm in 1777, maar in het grondplan en het opgaande muurwerk is nog steeds veel van het oude kasteel van Paulus van Haastrecht bewaard gebleven.

Samen met de huidige kerk aan de Kerkstraat, eveneens gebouwd door Paulus I van Haastrecht, vormt het kasteel ook de kern waaromheen het dorp Loon op Zand vorm kreeg. Het hele ensemble van kasteel en kasteeldomein (de 'historische buitenplaats'), kerk en dorpskom vormt een samenhangend geheel dat in essentie verbazingwekkend goed bewaard is gebleven.

Aan de hand van de historische ontwikkelingen belicht deze lezing die samenhang en wordt duidelijk gemaakt dat 'het kasteel' van Loon op Zand veel meer is dan dat witte gebouw binnen de slotgracht. Het Witte Kasteel is het visuele hoogtepunt van een veel groter complex. Een adellijke residentie die naast grote hoogtenpunten en bloei ook dieptepunten en tijden van verval heeft gekend.

Aanvang: 19.30 uur in ServiceResidentie Molenwijk. Alleen toegankelijk voor de bewoners van de ServiceResidentie en de leden van de heemkundekring. □

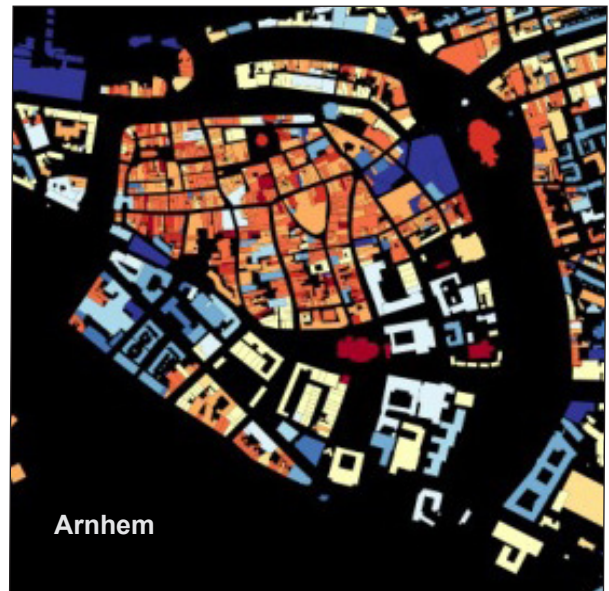
Jaar van de Historische Buitenplaats

Het eindverslag van de Stichting Themajaar Historische Buitenplaatsen 2012 is gepresenteerd op de afsluitende bijeenkomst van deze Stichting op 19 september 2013 op kasteel Groeneveld te Baarn.

Tussen de opening van het themajaar op Kasteel Amerongen in maart 2012 en de laatste manifestatie op Kasteel Geldrop in november 2012 is er landelijk veel gebeurd en is er veel en uiteenlopende aandacht geweest voor de historische buitenplaatsen. De doelstellingen van de stichting, meer bekendheid genereren over het onbekende fenomeen historische buitenplaatsen en het belang benadrukken van het behoud van dit uniek cultuurhistorisch erfgoed, zijn volledig waargemaakt.

Het eindverslag is te vinden op:
www.buitenplaatsen2012.nl

Erfgoedstem 26-9-2013

De leeftijd van 10 miljoen bouwsels in kleur

Op Internet is een kaart te vinden, waarop je de ouderdom van gebouwen kunt aflezen.

Als je de kaart gevonden hebt lijkt het een zwart vlak met een hoop gekleurde puntjes. Wie beter kijkt, ziet de contouren van de Nederlandse steden. Wie helemaal inzoomt, kan elk bouwwerk in Nederland zien, voorzien van een kleurtje.

Die tinten geven de leeftijd van alle gebouwen aan; hoe roder hoe ouder, hoe blauwer hoe nieuwer. De Amsterdamse binnenstad is voornamelijk rood gekleurd, een buitenwijk van Almere is knalblauw. Zelfs een tuinschuurtje (bouwjaar 1965) is te onderscheiden op deze zeer gedetailleerde kaart.

Fascinerend

De fascinerende kaart heeft ook zo zijn nadelen. Zo staan echt alleen maar de gebouwen erop en ook echt niets anders. Wie een beetje wil zoeken, moet een goede topografische kennis hebben. Het geheel is gebaseerd op gegevens van het kadaster en die zijn ook niet 100 procent betrouwbaar.

Vooraf aan oudere gebouwen wordt nog wel eens een min of meer willekeurig jaartalletje geplakt. De kaart is een product van de Waag Society. Dat is een instituut dat zich bezighoudt met de ontwikkeling van digitale media.

Data

De data voor de kaart komen uit de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG), waarin de gemeentelijke basisgegevens van alle gebouwen en adressen in Nederland zijn verzameld. Je kunt op de kaarten bepaalde zaken heel makkelijk zien. bv. Welk deel van Arnhem is tijdens operatie Market Garden in 1944 platgeschoten? Je ziet het in één oogopslag op de kaart (zie afbeelding hierboven).

De kaart is te vinden op:
<http://dev.citysdk.waag.org/buildings> .

Monumentje 3-9-2013

Excursie naar Boxtel

Op zaterdag 12 oktober reden ongeveer twintig leden van onze heemkundekring naar Boxtel voor de jaarlijkse excursie, ditmaal naar het Oertijdmuseum 'De Groene Poort'. Het was een interessante middag, waarin wij veel te weten kwamen over de prehistorische dieren die in onze streken leefden vanaf 70 miljoen jaren geleden: een enorme tijdsperiode, vergeleken met de leeftijd van een individuele mens. Die dieren - vaak met enorme afmetingen - zijn al lang uitgestorven en zijn gereconstrueerd aan de hand van fossielen, die op een aantal locaties zijn teruggevonden.

Na de koffie met appeltaart werd onder leiding van een medewerker van het museum een rondgang gemaakt langs de enorme collectie van prehistorische vondsten en reconstructies, die het museum rijk is.

Na deze rondleiding gingen velen nog op eigen gelegenheid sommige onderdelen nader bekijken en daarbij werd ook de tuin om het museum niet vergeten, waar talrijke bomen en planten te zien zijn, allemaal voorzien van duidelijke opschriften. We zagen daar onder andere: de pindakaasstruik,

de augurkenboom, de kiespijnboom, de zakdoekjesstruik en de benzineboom.

Natuurlijk werden daarbij onderling de nodige grappen gemaakt, zodat de excursie niet alleen zeer leerzaam was, maar ook gezellig, waaraan ook het herfstzonnetje meewerkte.

Rond vijf uur werd de thuisreis aanvaard, maar niet nadat de organisator Ad Vermeer door een aantal deelnemers bedankt was voor de geslaagde middag.

Redactie: Jan van Hoof

Monumentennieuws uit onze omgeving

Herbestemming kerk Oostelbeers

In een goedgevulde St. Andreas en Antoniuskerk in Oostelbeers zijn eind september 2013 de eerste schetsplannen gepresenteerd voor de herbestemming van deze kerk. Er werden diverse varianten getoond, met een hele of een halve verdiepingvloer in het kerkgebouw, vergaderruimtes, een vide, een podium voor breed gebruik en een aan de kerk te bouwen serre als blikvanger. De kosten bedragen, afhankelijk van de gekozen variant, 2,4 tot 2,9 miljoen euro.

Vanuit de Idop-plannen voor Oostelbeers heeft de Oirschotse gemeenteraad € 75.000,- beschikbaar gesteld voor onderzoek naar hergebruik van het kerkgebouw. Mogelijk wordt de kerk al begin 2015 gesloten door het bisdom. Een werkgroep, ondersteund door het parochiebestuur, Dorpsraad Oostelbeers en Stichting Gemeenschapshuis,

heeft het laatste jaar de mogelijkheden bekeken om bijvoorbeeld gemeenschapshuis 't Dorpsplein onder te brengen in deze kerk. Het huidige gemeenschapshuis werd in 1969 in gebruik genomen. Delen ervan verkeren inmiddels in deplorabele staat. De gymzaal mag niet meer gebruikt worden, omdat deze niet meer aan de veiligheidseisen voldoet.

Brabants Dagblad, 28 september 2013

(Ter vergelijking: De combinatie van een nieuw gemeentehuis en cultureel centrum in de voormalige St. Jozefkerk in Kaatsheuvel is in de afgelopen jaren verschillende keren geopperd, maar vond geen weerklank bij het gemeentebestuur. Red.)

Nieuwsflitsen

	verschijnt op	kopij inleveren t/m
2013 Nr. 8.	20 december	10 december
2014 Nr. 1.	1 maart	20 februari
2014 Nr. 2.	1 mei	20 april

Het Pauluslyceum in Tilburg

Bij onderwijsstad Tilburg hoort het verhaal van de oprichting van de Paulus HBS. Het middelbaar onderwijs komt in Tilburg moeizaam op gang in de negentiende eeuw. Pas in 1858 is er sprake van een Latijnse school en in 1866 start de HBS in het paleisje van koning Willem II. Katholieke Tilburgers, vaak uit de wat betere milieus, kwamen veelal terecht bij het kleinseminarie Beekvliet in Sint-Michielsgestel of voor het handelsonderwijs op het jongensinternaat De Ruwenberg aldaar. In 1901 startte een volwaardig gymnasium, onderdeel van de Fraters van Tilburg, dat samen in 1917 met een nieuwe katholieke HBS-afdeling de basis werd van het St. Odulphuslyceum. Voor meisjes kwam er vanaf 1926 de Theresia HBS, later het Theresialyceum.

Na de Tweede Wereldoorlog groeide het leerlingenaantal aan het Odulphus enorm. Niet elke leerling kon meer aan de Lange Schijfstraat worden gehuisvest. In het najaar van 1950 ontstonden er plannen voor een tweede katholieke HBS. Twee jaar later werd aan het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen de toestemming gevraagd of met het ontwerp van een nieuw gebouw kon worden begonnen. De minister ging hiermee akkoord in juni 1952 en snel daarna werd in het uitbreidingsplan De Hasselt grond gereserveerd voor een nieuwe HBS. Architect C.H. de Bever uit Eindhoven werd uitgekozen om de nieuwbouw te realiseren.

Het gebouw was nog niet klaar toen de St. Paulus HBS in september 1954 al van start ging. Gekozen werd voor de Dalton-methode. Drie jaar later in 1957 deden de eerste meisjes hun intrede, een primeur in Tilburg. Drs. J. Klinkhamer, eerst leraar Duits aan het Odulphuslyceum, werd benoemd tot de nieuwe directeur. In 1972 werd hij opgevolgd door Gerard Jansen. De geestelijke zorg was in handen van moderator P.H. Raaymakers. Noodgebouwen aan de Kwaadeindstraat deden dienst als klaslokalen. Er waren vier klassen met in totaal 118 leerlingen (Paulijnen) die als een soort bruidschat van het Odulphus waren overgenomen. *(Veel kinderen uit Loon op Zand kregen hier middelbaar onderwijs. Red.)*

Pas op 28 april 1960 werd de nieuwbouw geopend aan de Wandelboslaan 1. De inzegeningshandeling verrichtte mgr. W. Bekkers. Met name de kapel en de inrichting waren bijzonder te noemen. Bijdragen hiervoor leverden kunstenaars als Niel Steenberg (altaarzuil, kruis en Maria- en Paulusbeelden) en Theo Elfrink (kruisweg).

Inmiddels is de Paulus HBS na een aantal tussenstappen opgegaan in het 2College Wandelbos. Van de zoon van de directeur Wim Klinkhamer ontving het Regionaal Archief documenten en foto's van de Paulus HBS. Ze zijn een welkome aanvulling om het verhaal van Tilburg als onderwijsstad te vertellen.

Yvonne Welings

Bron: Weblog Regionaal Archief Tilburg 26-8- 2013

° De eerste rector Drs. J. Klinkhamer

Mededelingen voor de leden van Heemkundekring "Loon op 't Sandt"

Werkgroep 'Driekoningenzingen' vraagt versterking

TILBURG - De Werkgroep 'Driekoningenzingen' zet zich in voor het behoud van deze traditie, die zich grotendeels concentreert in Tilburg en omgeving. Daarnaast is er nog een aantal plaatsen verspreid over de provincie waar deze eeuwenoude folklore nog bestaat.

Driekoningenzingen is van oorsprong een bedel-feest dat in de negentiende eeuw evolueerde tot een kindertraditie. Het Driekoningenzingen staat naar hedendaagse begrippen voor een traditie redelijk stevig in de schoenen, maar tegelijkertijd zijn er serieuze bedreigingen.

De werkgroep probeert deze het hoofd te bieden en wel op gevarieerde en creatieve manieren. Er wordt behoorlijk aan de weg getimmerd. Zo is de werkgroep er in geslaagd om het Driekoningenzingen geplaatst te krijgen op de Nationale Inventaris van het Immaterieel Erfgoed. Momenteel wordt onder meer gewerkt aan de voorbereiding van een internationaal congres.

Daarnaast besteedt de werkgroep ook het nodige werk aan de voorbereidingen van het eigenlijke zingen, jaarlijks op 6 januari.

De werkgroep wordt gevormd door leden van vijf organisaties, waaronder de heemkundekringen van Tilburg en van Goirle. In verband met de plan-

nen is de werkgroep op zoek naar versterking: wie wil er toetreden? Aanmelden en informatie bij Jan Rossou, secretaris van de Werkgroep 3KZ, email-adres: janrossou@gmail.com. tel. 013 536 2566.

Koerier van Brabants Heem 12-9-2013

Schenken vanaf 1 sept. 2013

De heemkundekring kreeg van

- Kees Maas, Ad van der Aa en Koos van der Velden: bidprentjes;
- Annie v.d. Linden: Oorkonde 600 jaar kerk, jaaroverzicht/plan activiteiten 600 jaar, boekje Loon op Zand Verleden, heden en toekomst, boekje en prentje van pastor R. Aarden;
- Sofie Drent en Jan Nawijn: feestboek huwelijk en trouwfoto van Martijn Maas met Annie Michielsen getrouwd in 1936; boekje t.g.v. zilveren bruiloft Frans van Tilborg en Fien Huijbregts, sprookjesboek met liedjes door Annie Michielsen, menukaart t.g.v. eerste mis van pater Angelinus o.f.m.cap. (Frans de Jong);
- Hans Clijsen: bidprentjes;
- wijlen Corrie van Veldhoven-van Esch een aantal archiefstukken.

Alle gevers, hartelijk dank.□